

Primljeno: srpanj 2008.

**Prikaz knjige: Zorislav Kaleb -
Djelovanje kaznene presude na parnični postupak
/Vizura, Zagreb, 2008./**

Nedavno je u izdanju nakladničke kuće Vizura objavljena knjiga mr. sc. Zorislava Kaleba, suca Kaznenog odjela Općinskog suda u Zagrebu, *Djelovanje kaznene presude na parnični postupak s podnaslovom Vezanost parničnog suda za pravomoćnu presudu kaznenog suda*.

Knjiga *Djelovanje kaznene presude na parnični postupak* predstavlja autorov izrađeni i obranjeni magistarski rad na poslijediplomskom znanstvenom studiju iz trgovačkog prava i prava društava na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu dana 4. travnja 2006. godine na temu *Vezanost parničnog suda za pravomoćnu presudu kaznenog suda pred Povjerenstvom* koje su činili akademik Jakša Barbić, predsjednik Povjerenstva, prof. dr. sc. Mihajlo Dika kao mentor, te prof. dr. sc. Davor Krapac i dr. sc. Branko Vukmir kao članovi Povjerenstva. Isti rad je autor u međuvremenu dijelom prilagodio radi objave kao monografije, a također je unio i izmjene koje su se u međuvremenu dogodile našem pozitivnom zakonodavstvu.

U knjizi se obrađuje odnos između parničnog i kaznenog postupka, vezanost parničnog suda za pravomoćnu osuđujuću presudu kaznenog suda po tužbi iz istog događaja, prejudicijelno djelovanje presude kaznenog suda na parnični postupak, djelovanje kaznene presude kao pravno relevantne činjenice u parničnom postupku, prekid postupka po odluci suda u parničnom postupku, donošenje pravomoćne kaznene presude kao razlog za ponavljanje parničnog postupka, te neki zaključni prijedlozi *de lege ferenda*. Rad dijelom komparativno obrađuje istu materiju i u nekim drugim zakonodavstvima u opsegu koliko je to zanimljivo za našeg praktičara. Knjiga je rezultat dvogodišnjeg istraživanja autora prvenstveno odluka Županijskog suda u Zagrebu i Vrhovnog suda Republike Hrvatske, te potom i dostupnih odluka drugih domaćih i stranih sudova.

U knjizi je uključen i obrađen odnos te međusobna povezanost između određenih instituta parničnog i kaznenog postupka. Aktualnost knjizi posebno daje naša pravosudna situacija u kojoj se nastoji što brže riješiti stari kazneni i parnični predmeti, te upravo ona ukazuje i otkriva neke procesne mogućnosti kojima se može znatno ubrzati kazneni postupak.

Knjiga je namijenjena prvenstveno praktičarima, koji se u praksi susreću s istim kaznenim djelima, dakle kaznenim, prekršajnim i parničnim sucima, državnim odvjetnicima, odvjetnicima te osiguravateljima, pravnicima u trgovačkim društvima. Također

ona može korisno poslužiti i studentima poslijediplomskih studija iz područja građanskog procesnog prava i kaznenopravnih znanosti pri pripremanju ispita i pisanju seminarskih radova.

Recenzenti knjige su bili doc. dr. sc. Mario Jelušić docent Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i novoimenovani sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske, mr. sc. Ivica Pezo, predsjednik Općinskog građanskog suda u Zagrebu i Dražen Jakovina, sudac Županijskog suda u Zagrebu. Kroz knjigu autor nastoji povezati kazneni i građanski postupak te otkriti i razjasniti situacije gdje dolazi do preklapanja u nadležnosti i povezanosti između njih. U knjizi su uvodno pri determiniranju predmeta rada naznačena općenito osnovna obilježja gospodarskih kaznenih djela te institucija vrijednosnih papira.

U radu su dani i neki prijedlozi *de lege ferenda* koje bi zakonodavac trebao uvažiti pri budućim izmjenama i dopunama ZPP-a i ZKP-a. Autorova izlaganja su jednostavna, koncizna, sustavna, primjereno objašnjena i obrazložena, a u knjizi se je koristio standardnim hrvatskim nazivljem pravnih znanosti u odnosu na kazneno i građansko procesno pravo. Knjiga je pisana jasno i razumljivo uz u bitnome korektnu uporabu terminologije te odgovarajućih znanstvenih metoda istraživanja. Proučena i obrađena je gotovo sva relevantna domaća literatura, te dijelom i strana literatura. Uložen je značajan trud u ekspliciranju i savladavanju ključnih problema koje izabrana tema otvara.

Primjenjujući komparativnu i analitičku metodu autor je znanstveno razradio cjeline, te knjiga po načinu pristupa i obradi teme predstavlja doprinos hrvatskoj znanosti. Rezultati istraživanja kroz prikupljenu sudsku praksu pokazuju potrebu za većom suradnjom kaznenog i parničnog postupka.

Iako kazneni i parnični postupak predstavljaju dva srodna kognicijska sudska postupka, njihova je temeljna zadaća različita. Ova se dva postupka razlikuju u dijelu procesnih načela, te u pogledu dužnosti i načina utvrđivanja istine. Prisutna je obostrana nezavisnost parničnog i kaznenog suda, ali i određena obostrana vezanost parničnog i kaznenog pravosuđa. Kao dio jedinstvenog pravosuđa u kaznenom postupku temeljna je zadaća suda utvrditi je li određena osoba počinila neko kazneno djelo predviđeno zakonom, te utvrdi li počiniteljevu krivnju treba mu izreći zakonom propisanu sankciju. Nasuprot tome, parničnom je postupku svrha da u njemu sud riješi građanskopravni spor o pravnom odnosu koji je nastao između pravnih subjekata. Pitanje vezanosti parničnog suda za pravomoćnu presudu kaznenog suda predstavlja jedan od aspekata šireg problemskog kompleksa djelovanja odluka sudbene vlasti, te međusobne vezanosti pojedinih grana pravosuđa za odluke koje su donesene u različitim postupcima, kaznenom odnosno parničnom. U tom smislu djelovanje kaznene presude u parničnom postupku ima više razina. Kaznena presuda u parničnom postupku može predstavljati dokaz određenih činjenica koje su u njoj utvrđene, pa je parnični sud vezan za pravomoćnu osuđujuću presudu kaznenog suda po tužbi iz istog događaja. Pored toga kaznena presuda u parničnom postupku može djelovati prejudicijelno, kao što se i pred kaznenim sudom može javiti prethodno pitanje iz građanskog prava. Konačno, kaznena presuda može djelovati također i kao pravno relevantna činjenica. Pored navedenoga, različiti aspekti djelovanja kaznene presude dobivaju posebno značenje kroz odluke Europskoga suda za ljudska prava u primjeni članka 6. stavka 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950. godine, gdje se na određeni način zahtijeva da bi odluka koja potječe iz jednog postupka

smjela djelovati prema strankama u drugom postupku, tek ukoliko im je bilo omogućeno da su u svojstvu stranaka sudjelovale i u postupku iz kojega ona potječe.

Autor u svojim zaključnim razmatranjima iznosi mišljenje da bi u budućoj noveli Zakona o parničnom postupku trebalo izmijeniti članak 12. stavak 3. zato što se ukazuje potrebnim vezanost parničnog suda i na prekršajna rješenja, naročito kada se radi o prekršajima u kojima je prouzročena šteta, što proizlazi iz jedne odluke Ustavnoga suda Republike Hrvatske iz 1999. godine u vezi s carinskim prekršajem. Pored tog prijedloga, autor navodi i niz drugih prijedloga *de lege ferenda*.

Radom su u određivanju njegova predmeta izložena temeljna obilježja parnične i kaznene jurisdikcije. Izložene su i razlike i sličnosti, te potreba i mogući načini djelovanja kaznene presude u parničnom postupku, kao i presude parničnog suda u kaznenom postupku. U dijelu rada o vezanosti parničnoga suda za pravomoćnu osuđujuću presudu kaznenoga suda po tužbi iz istog događaja, autor raspravlja o značenju osuđujuće kaznene presude kao dokaza u parničnom postupku, kao i vezanost parničnoga suda za utvrđenja činjenica u kaznenoj presudi. U dijelu rada u kojem se izlaže prejudicijelno djelovanje kaznene presude, kao i presude parničnog suda u kaznenom postupku, poredbenom metodom istražuje se opća pravila Zakona o parničnom postupku. Konačno, dio rada u kojemu se raspravlja o djelovanju kaznene presude kao pravno relevantne činjenice u parničnom postupku, autor istražuje kroz različite moguće odluke kaznenog suda, kako onih osuđujućih, tako i kroz oslobađajuće odnosno kroz one kojima se optužba odbija. U tom sklopu obrađuje se i mogućnost da se parnični postupak ponovi ukoliko bi se naknadno donijela kaznena presuda uslijed kaznenih djela sudionika u postupku, kao i zbog promjene kaznene presude na kojoj je utemeljena presuda parničnog suda. Autorov stil pisanja je jasan, razumljiv i akribičan. Široka primjena različitih znanstvenih metoda uvjet je sveobuhvatnom promišljanju raznih aspekata zadane teme. Autor vrlo dobro poznaje relevantnu znanstvenu i stručnu literaturu, poglavito domaću, ali u velikoj mjeri i stranu. Obrađujući temu svojega rada uložio je trud vrijedan pažnje uspješno izlažući pojedina pitanja iz ove problematike, pa njegova razmatranja i zaključci svakako predstavljaju doprinos hrvatskoj znanosti parničnoga i kaznenog procesnog prava. Knjiga u svom prilogu sadrži Zakon o sudovima, Zakon o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika te Sudski poslovnik čije je redakcijske pročišćene tekstove priredio autor.

Radi se o doista vrijednom izvornom radu koji obrađuje važnu i aktualnu temu, pa knjigu autora mr. sc. Zorislava Kaleba Djelovanje kaznene presude na parnični postupak svakako možemo preporučiti čitateljima kojima su potrebna specijalistička znanja iz predmetnog područja kao zanimljivo te korisno znanstveno i stručno štivo.

Prikaz pripremila: Renata PRAŽETINA*

* Renata Pražetina, dipl. iur., sutkinja Općinskog suda u Ivanić Gradu i izmiritelj Centra za mirenje pri HGK.